

Tóth Pál Péter

Magyarok a nagyvilágban

Hungarians in the World

The question “Who is a Hungarian?” is far from easy to answer. Firstly, not only ethnically Hungarians live inside the state borders, secondly, there are about 3-3,5 million people in the world who consider themselves as Hungarians. There is a dichotomy between citizenship and national status and it becomes even more complicated if we take into consideration that the Hungarian citizenship rights follow the principle “ius sanguinis” which says that citizenship goes by the parents’ citizenship and not by the place of birth.

(Legalább két évtizede volt, amikor egy az Amerikai Egyesült Államokba emigrált hazánkfiatól a következő kis történetet hallottam. Egy alkalommal úgy döntöttek, hogy nyári vakációjukat a Csendes óceáni szigetvilág egyik gyöngyszemén töltik. A sziget „tenyérnyi” nagyságú volt, s a repülő leszállása közben azt latolgatták, hogy a pilóta eltalálja-e a szigetet. A géptől gyalog mentek a repülőtér épületéhez, hogy a hivatalos kötelezettségeknek eleget tegyenek. „Végre egy hely, ahol rajtunk kívül nem lesznek magyarok” – mondta feleségének e történet elbeszélője –, miközben elhaladtak az épület árnyékában szunyókáló két-három repülőtéri munkás mellett. Erre az egyik anélkül, hogy fejét felemelte és szemét kinyitotta volna megszólalt: „hát akkor én mi a fene lennék?”)

Szétszóródottságunk következtében csupán bizonytalan feleletet lehet adni arra a kérdésre, hogy van-e a világon olyan ország, ahol nem él magyar. Lehet, hogy igen, de az is lehet, hogy ha nem is nagy számban, de mindenüvé jutott belőlünk. A kérdésre nem egyszerű pontos választ adni, de talán mégsem lehetetlen. Ennél jóval nehezebb helyzetbe kerülnekk akkor, ha arra a kérdésre kellene pontos választ adnunk, hogy hány magyar is él a világon. A válaszadás nehézsége abból adódik, hogy mint minden hasonló esetben, így a mi esetünkben sem egyszerű definiálni azt, hogy „mi a magyar”.¹ Emlékeztetni szeretnénk arra, hogy a demográfiai visszatekintés keretében szoltunk arról, hogy Árpád vezérrel körülbelül félmillióan érkezhettek a Kárpát-medencébe. S ha röviden is, de bemutatjuk, hogy milyen népesedési katasztrófák érték a magyarságot, és hogyan alakult „töltődött” fel és terebélyesedett ki az ország népességének száma. Botorság lenne azt keresni, hogy kik az ezeregyszáz évvel ide érkezettek leszármazottjai, és hogy azóta mennyien is lettek.² Nehezen tudjuk számszerűsíteni a magyarok számát akkor is, ha azt mondjuk: magyar az, aki magyar állampolgár, vagy ha a kérdésre azt válaszoljuk, hogy magyar az, aki annak tartja magát. Bármelyik megközelítést választjuk, szinte megoldhatatlan feladat előtt állunk, hiszen egyik esetben sem egyszerű a magyar és a nem magyar között meghúzni a határt. Mindenesetre a legbiztosabb választási kritérium az, ha tartózkodási helytől függetlenül mindazokat, akik magukat a magyarok közé sorolják, magyarnak tartják.

¹ Dávid Zoltán: Ki a szlovák? *Hitel*, 1993. május, 63.

² A 2001-es népszámlálás előzetes adatai szerint az ország lakosainak száma 10 197 119. A férfiak száma 4 863 610, a nők 5 333 509. Az előzetes adatok szerint 1000 férfira 1097 nő jutott, 16-tal több, mint 1990-ben.

Azt, hogy nem minden magyar állampolgár magyar, nem nehéz belátni, hiszen köztudott, hogy magyar állampolgárként nem csak magyarok élnek az országban és az ország határain kívül. Ezt a „megközelítést” tovább bonyolítja, hogy a magyar állampolgársági jog a *ius sanguinis* elvét követi, melynek következtében az állampolgárság – a születési helytől függetlenül – a szülő állampolgárságához igazodik. Ebből az elvből pedig az következik, hogy a kivándorló magyar állampolgárok – függetlenül attól, hogy magyar nemzetiségűek voltak-e vagy sem – leszármazottjai is magyar állampolgárok, azaz némi nagyvonalúsággal azt mondhatjuk: a világ latens magyar állampolgárokkal van tele. Abban az esetben ugyanis, ha a születési lánc nincs megszakítva, akkor függetlenül attól, hogy az adott személy tudja-e vagy sem, van-e erre vonatkozó dokumentuma, avagy nincs, magyar állampolgár. Ez a világ bármely országában élő második, harmadik stb. generációhoz tartozó egykori magyar állampolgár leszármazottjaira vonatkozik. Ezt a *ius sanguinis* elv alapján meg lehet érteni, de ha valaki ezen a „vonalon” szeretné megállapítani a magyar állampolgárok és leszármazottjainak számát, eleve kudarca lenne ítélve. Ettől függetlenül pedig el kellene gondolkozni azon, hogy ha már így van, akkor ezt a „helyzetet” miért nem tudatosítjuk itthon is és külföldön is annak érdekében, hogy azok is idetartozónak érezzék magukat, akiknek családja valamikor, valamiért az ország elhagyására kényszerült. Természetesen abban az esetben, ha például a harmadik vagy a negyedik generáció egyik tagja úgy döntene, hogy holnap magyar útlevéllel szeretne utazni a világban, azt csak akkor kaphatná meg, ha dokumentálni lehetne: a *ius sanguinis* elv alapján felmenői magyar állampolgárok voltak.³

Amennyiben ezen a „nyomvonalon” következetesen végig akarunk haladni, akkor nem lehet megfeledkezni azoknak az egykori magyar állampolgároknak az utódairól sem, akik szintén az első világháborút megelőzően vándoroltak ki az országból, de nem voltak magyar nemzetiségűek. (Az 1870 és 1914 között kivándorolt magyar állampolgárok valamivel több, mint 26 százaléka volt magyar nemzetiségű.) De nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy idegen állampolgárság vagy annak megszerzése automatikusan nem vonja maga után a magyar állampolgárság megszűnését. Az állampolgárság megszerzéséhez, illetve megszüntetéséhez ugyanis egyrészt az érdekelt ez irányú kérelme, másrészt pedig az erre feljogosított hatóság jóváhagyása szükséges. Jogilag természetesen esetünkben sem lehet kétségbe vonni a magyar állampolgárságot. Ennek ellenére igen ingoványos talajra lépnénk, ha azokat, akik önmagukat például szlovák, román, szerb stb. nemzetiségűnek tartják, csak azért, mert dédnagyapjuk magyar állampolgár volt, magyarnak tartanánk. (A születéssel keletkezett magyar állampolgárság mellett a *ius soli* elv alapján a hontalan szülők Magyarországon született gyermeke, illetve az or-

³ Anélkül, hogy az ezzel kapcsolatos jogszabályokat kellő részletességgel ismertetnénk, megjegyezzük, hogy mindazok, akik 1929 előtt hagyták el az országot, és nem tértek vissza, távollét miatt a magyar állampolgárságot elveszítették. Tehát esetükben, illetve utódaik esetében a leszármazás elve már nem érvényesül. Érdeemes tudni azt is, hogy 1957. október 1-jéig a leszármazás elve csak az apára vonatkozott. Attól kezdve viszont ez az elv már az anyára is vonatkozik, vagyis egy nem magyar állampolgár apa és egy magyar állampolgár anya gyermeke is magyar állampolgár. A magyar állampolgársági törvény 1993-ig nem „ismerte” a nemzetiség fogalmát, azaz az állampolgársági kérelmek elbírálásakor a nemzetiség szerinti hovatartozást nem vették figyelembe. Azóta azok az idegen állampolgárok, akik magyar nemzetiségűek, bevándorlási, illetve állampolgársági kérelmük elbírálásakor a törvény által meghatározott kedvezményben részesülnek.

szágban talált ismeretlen szülőktől származó gyermek és leszármazottjai is – amíg ennek ellenkezője be nem bizonyosodik – szintén magyar állampolgárok.)

A helyzet azonban az eddig felvázolt képnél is némileg bonyolultabb. Az első világháborút lezáró békeszerződés 61. cikke értelmében ugyanis azok a magyar állampolgárok, akik 1921. július 26-án, a békekötés napján olyan területen éltek, amelyet Magyarországtól valamely más országhoz csatoltak – a magyar állampolgársági kötelékből való előzetes elbocsátás és az érintett személyek megkérdezése és beleegyezése nélkül – magyar állampolgárságukat elveszítették, és honosítás vagy egyéb hatósági eljárás mellőzésével annak az államnak a polgárai lettek, mely államhoz az adott helység, amelyben illetőségük volt, került. Esetükben tehát a magyar állampolgársági jog „ius sanguinis” elve a nemzetközi jog alapján már nem működik. Így az elcsatolt területeken élő magyar állampolgárok nemzetiségüktől függetlenül automatikusan csehszlovák, román, osztrák, illetve a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság állampolgárává váltak.

Gondolatmenetünket a továbbiakban ne terjesszük ki valamennyi volt magyar állampolgárra, hanem csak azokra, akik nemcsak a Magyar Királyság állampolgárai voltak, hanem, akik magyarként lettek a létrehozott új államalakulatok, illetve Románia állampolgárai. Tételezzük fel azt, hogy a Magyar Királyság román, szlovák, szerb stb. nemzetiségű állampolgárai örömmel lettek Csehszlovákia, Románia stb. állampolgárai. Ezt az örömet azonban, úgy véljük, indokolatlan a magyar nemzetiségüek esetében is feltételezni. Ez az állapot a II. világháború előestéjéig tartott, amikor a visszacsatolt területeken élők néhány éven keresztül újból magyar állampolgárok lettek. A világháborút lezáró békeszerződéseket még el sem fogadták, amikor a trianoni „rend” ismét helyreállt. Mindezt a második világháborút lezáró párizsi békeszerződés nemcsak megerősített, hanem a Magyarországtól elvett újabb három település lakosságával „szélesítette” is a kört. Az országok száma pedig a Szovjetunió „belépésével” bővült. És ezzel még semmi sem záródott le, mert az 1990-es évek elején Csehszlovákia, Jugoszlávia és a Szovjetunió szétesésével újabb országoknak lettek magyar nemzetiségű állampolgárai. Mindez tehát tovább „színezte” a már addig sem egyszerű helyzetet, hiszen senki sem gondolhatja komolyan, hogy a nagyhatalmak döntése az állampolgársággal együtt magyarságuktól is megfoszthatta a szomszédos országoknak adott területeken élő magyar nemzetiségűeket.

Mindezek mellett figyelembe kell venni azt is, hogy 1921-től napjainkig természetesen nemcsak Magyarországról vándoroltak külföldre, hanem a szomszédos országokból is, akik között számosan magyar nemzetiségűek is voltak. Ők azok, akik az egyes országok bevándorlási statisztikájában már nem magyar, hanem osztrák, szlovák, ukrán stb. állampolgárként szerepelnek. A helyzet fonáksága a maga teljességében akkor bontakozik ki igazán, ha románnak, szerbnek, szlováknak stb. tartjuk a Magyarországon bevándorlási státusú magyar nemzetiségű román, szerb, szlovák stb. állampolgárokat. Az eddigi elmélkedést talán a következővel zárhatjuk: attól, hogy valaki nem magyar állampolgár, még lehet magyar, mint ahogyan számosan azok is. Azt megállapítani viszont, hogy állampolgárságtól függetlenül kit lehet magyarnak tartani, szinte a lehetetlenséggel határos. Tehát marad az önbevallás: magyar az, aki annak tartja magát.

Leszögezhetjük – bármelyik úton is próbálunk kísérletet tenni a világban élő magyarok számának megállapítására, tudományosan elfogadható és igazolható eredményt nem kapunk. Ennek ellenére még is mi az, amiben mindezek mellett biztosak lehetünk? Egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a nagyvilágban élő magyarok száma nem lehet kevesebb annál, mint amennyit évtizedről évtizedre a népszámlálások alapján ki lehet mutatni. Abban az esetben tehát, ha nem elégedünk meg a becsléssel, akkor csak azt tehetjük, hogy azokat tartjuk magyarnak, akik az önkéntes népszámlálási bevallások alkalmával

magyarnak tartották magukat. Ezt a megközelítést azért is tekinthetjük elfogadható kiindulópontnak, mert a hazai népszámlálás alkalmával is mindenki az önkéntes bevallás alapján minősül magyarnak, németnek, szlováknak stb. Az, hogy az így kapott számnál a világ magyarságának létszáma több, nagy valószínűséggel állítható, de hogy mennyivel, azt pontosan megállapítani nem tudjuk, s becslésére nem is vállalkozunk. A pontatlanság abból is adódik, hogy számos országban a népszámlálás alkalmával nem kérdezik meg az összeírt személy nemzetiségét, számos helyen pedig csak a származási országot veszik számba, s ezeken a helyeken a környező országokból az első világháborút követően ki-vándorló magyar nemzetiségűek már nem magyarként lettek regisztrálva.

Történelmileg nézve megállapítható, hogy mindazok, akik valamilyen ok következtében nem követték a Kárpát-medencében új hazát teremtő magyarságot, beolvadtak az őket körül ölelő népekbe. Hosszú távon feltételezhetően ez a sors vár mindazokra és leszármazottjaikra, akik a Kárpát-medencében „megtalált” új hazából külföldre vándoroltak, vándorolnak. Azt viszont ma még nehéz előre látni, hogy a szomszédos országokhoz került s onnan nem kivándorló magyarok és utódaik sorsa, száma hogyan is fog a jövőben alakulni. Hosszú távon, amennyiben a '90-es évek fordulóján rendszerváltoztatások nem következtek volna be térségünkben, akkor nagy valószínűséggel ez a sors várt volna rájuk is, vagyis azoknak és azoknak a leszármazottjainak döntő többségére is, akik helyben maradtak, akik nem vándoroltak, illetve akiknek esetében tőlük függetlenül, a fejük felett „csak” a határok migráltak. Társadalmi folyamatok vonatkozásában a jövőt nehéz előre megjósolni. Jelenleg azonban nem elképzelhetetlen, hogy egy adott államkeretben élő nemzeti, etnikai kisebbség jövője hosszú távon biztosítva van. Azaz nem szükséges, hogy azok a szomszédos országokban élő magyar nemzetiségűek, akik szülőföldjükön maradnak, magyar nemzeti identitásukat elveszítsék, s beolvadjanak a többségi nemzetbe. Azt azonban, hogy mindez milyen hatást fog gyakorolni az asszimilációs folyamatokra, s hogy ez hogyan fog hatni a kisebbségben élők számának alakulására, nehezen lehet megbecsülni. Tisztában kell lenni ugyanis azzal, hogy a spontán, természetes módon megnyilvánuló asszimiláció optimális kisebbségi feltételek mellett is „működik”, melynek során nemcsak csökkenhet, hanem például vegyes házasságokkal bővíülhet is a kisebbség száma, területi kiterjedtsége. Az idő múlásával azonban, legalábbis az eddig tapasztalatok alapján mindazokban az esetekben, amikor a kisebbségben élők számban a kritikus tömeget már nem érik el, beolvadásuk elkerülhetetlennek látszik. Ezekben az esetekben ugyanis elvékonyodnak azok a szálak, amelyek az egyént eredeti népességéhez kötik.

Hogyan is alakul tehát a nagyvilágban élő magyarok száma abban az esetben, ha csak azokat „tekintjük” magyarnak, akik a népszámlálások alkalmával magyar nemzetiségűnek vallják magukat? A feltett kérdésre – bármennyire is lehangoló a válasz – csak azt fogalmazhatjuk meg, hogy a rendelkezésünkre álló adatok szerint népszámlálásról népszámlálásra kevesebben és kevesebben vagyunk. A csökkenő létszám és az eloregedő népesség alapján pedig a magyarság összlétszámának további fokozatos csökkenése prognosztizálható.⁴ Ezt részben a természetes szaporodás alacsony szintje, részben pedig a természetes formában megnyilvánuló asszimilációs folyamatok magyarázzák. Emellett nem csupán a szórványban élők további folyamatos beolvadása látszik elkerülhetetlennek a többségi népbe, hanem a tömbökben élők „feldarabolása” is intenzívebbé válhat. A

⁴ Szabó A. Ferenc: A világmagyarság számbavételének módszertani problémái egykor és ma. In: *Migráció* II. szerk.: Tóth Pál Péter – Illés Sándor. KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Bp. 1999. 21–26.

fentiek mellett figyelembe kell még venni a környező országokban élő magyar nemzetiségűek migrációját is. Igaz, hogy ez a migráció, mivel jelentős mértékben Magyarországra irányul, a magyarság összlétszámát lényegében nem, hanem csak a különböző országokban élő magyarok számát módosítja. Az elkövetkező évtizedekben tehát a Magyarországon kívül élő, magukat magyarnak vallók számának zsugorodásával kell számolnunk. Ehhez a zsugorodáshoz a Magyarországról elvándorlók is hozzájárulnak. Fel kell tételeznünk ugyanis, hogy mindazoknak, akik Magyarországról migrálnak, nem az az elsődleges céljuk, hogy számban és magyarságban az őket befogadó országban élő, magukat magyarnak valló népességet erősítsék, hanem, mint minden más migráns esetében, a „megkapaszkodás”, az új otthon teremtése. Ennek következtében pedig bizonyos időnek el kell telni ahhoz, hogy esetleg újra felfedezzék azokat az értékeket, amelyeket az elvándorlás időpontjában elhanyagolhatóan tartottak. Azok esetében pedig, akik a szomszédos országokban élnek, s vándorlásuk célországa nem Magyarország, a megváltozott viszonyok között még nagyobb „földcsuszamlásra” lehet számítani.

Mielőtt még a konkrét számokról beszélhetnénk, egy erkölcsi, morális problémát is fel kell vetnünk. Természetesen nem mindegy számunkra, hogy mi, magyarok hányan élünk saját országunkban és azon kívül, s a magyarok számának jövőbeli alakulása sem lehet közömbös számunkra. Ennek ellenére a szabad vándorlás feltételeinek megvalósulását követően, de attól függetlenül is elvárható-e bárkitől – éljen az Magyarországon vagy a szomszédos országok bármelyikében –, hogy szülőföldjén maradjon, ha onnan el akar távozni? Egy ilyen típusú elvárás akár a meghagyott országterületen élők, akár az elcsatolt területen élők részéről megfogalmazható-e azokkal szemben, akik a kisebbségi létet megelégtelték, és migrálni akarnak? Aligha. A szülőföldön maradás szép, alapvető és meghatározó elvét lehet és kell is hangsúlyozni. Ennek ellenére éppen úgy nem kényszeríthető senki arra, hogy helyben maradjon, ha menni akar, mint ahogyan ennek ellenkezőjét sem lehet senkitől megkövetelni. Magyarországnak a szomszédos országokban élő magyar nemzetiségűekre gyakorolt szívó hatása az Európai Unióhoz történő csatlakozás időpontjának közeledtével feltehetően az eddigieknél is egyértelműbbé válik. Ez, valamint a magyar gazdaság prosperitása a legeggyértelműbben a Romániában, Jugoszláviában és Ukrajnában élő magyar nemzetiségűek elvándorlására lesz hatással. Szlovákia esetében ez a hatás, annak következtében, hogy a szomszédos országok közül Szlovákiának van a legnagyobb esélye az uniós tagságra, feltehetően kisebb intenzitású lesz. Azt azonban, hogy számukat tekintve hová juthatunk, nem tudjuk, mint ahogyan azt sem, hogy jelenleg hol tartunk. Nem, mert ahogyan nálunk, úgy a szomszédos országokban és szerte a világban közel egy évtizede volt népszámlálás. Ennek következtében pedig csak arról adhatunk számot, hogy közel egy évtizede hányan is vallották magukat magyar nemzetiségűnek a szomszédos országokban.

Kezdjük a terepszemlélet *Ausztriával*.⁵ Az osztrák népszámlálás a népesség nemzetiség szerinti megoszlását nem, hanem az ún. köznyelv használatát rögzíti, s ennek alapján lehet a megkérdezettek nemzetiségére következtetni. Az 1991-es népszámláláskor 33 459 fő közölte az összeíróval azt, hogy köznyelvként a magyart használják, tehát ők azok, akiket az Ausztriában élő magyarok közül a fenti kritériumoknak megfelelően számba vehetünk. Közülük mindössze 6 763 fő élt Burgenlandban, vagyis abban a sávban, amely az első világháborút követően került Ausztriához. A darabokra esett Jugoszlávia egykori köztársaságában, *Horvátországban* az 1991-es népszámlálás alkalmával 22 355-en tartották

⁵ A szomszédos országokban élő magyar nemzetiségűek számát az egyes országok legutolsó népszámlálási adatainak megfelelően közöljük.

magukat magyar nemzetiségűnek. *Szlovéniában* 8 503-an, *Vajdaságban* pedig 340 946-an. Hangsúlyozzuk, az utóbbi esetben nem a megmaradt Jugoszlávia összes magyar nemzetiségéről van szó, hanem csak azokról, akik a Vajdaságban élnek. Bár az is igaz, hogy a nem e területen élő, magukat magyar nemzetiségűnek vallók száma jelentéktelen. A Szovjetunióban még a szovjet birodalom szétesése előtt, 1989-ben volt az utolsó népszámlálás. Ekkor, az azóta *Ukrajna* részévé vált Kárpátalján, 155 711 magyar nemzetiségűt számláltak össze. A *szlovákiai* népszámlálást 1991-ben tartották, ahol 556 447-en nyilatkoztak úgy, hogy magyar nemzetiségűek. A legtöbb magyar nemzetiségű *Romániában* él. Az itt élő magyar nemzetiségűek száma az 1992-es népszámlálás adatai szerint 1 624 142 fő volt. Ne feledkezzünk meg azonban arról a 19 932 főről sem, akiket vagy akiknek szüleit a második világháború végén szülőföldjükről Csehországba deportáltak, s egy részük a teljesen idegen környezetben is mind a mai napig megmaradtak magyarnak. Mindez azt jelenti, hogy tíz évvel ezelőtt, pontosabban 1989 és 1992 között a szomszédos országok népszámlálási adatai szerint 2 761 595 fő volt az, aki úgy döntött, hogy állampolgárságától függetlenül magyarnak tartja magát. Hogy a megadott időpontban a felsorolt országokban összesen ennél a számnál többen voltak, nem kétséges számunkra, de hogy mennyivel lehettek többen, nem tudjuk, mint ahogyan azt sem, hogy mik voltak azok a megfontolások, amik miatt a magukat még magyarnak tartók sem tartották szükségesnek, hogy magyar nemzetiségüket a népszámlálás alkalmával megvallják. De ez a jelen pillanatban nem is érdekes. Különben is az okok igen bonyolult és összetett láncolata húzódhat meg minden egyes személyes döntés mögött, akár a magyarság megvallásáról, akár letagadásáról, elfedéséről, háttérben hagyásáról van szó.

Abban az esetben pedig, ha a Duna-medence országait elhagyjuk, s a világ többi országában található magyarok létszámát szeretnénk görcső alá venni, akkor már nem tudunk ilyen egyértelmű adatokkal szolgálni. S mivel e témakör elején említett gondokat nem kívánjuk megismételni, azokat a becsült adatokat ismertetjük, amelyek az egyes földrészen élő magyarok hozzávetőleges számát mutatják.

Az Amerikai Egyesült Államokban 1990-ben 1 582 302 fő tartotta magát magyar származásúnak. Közülük csak 147 902 öt éven felüli személy volt olyan, aki otthon magya-

⁶ Nagy Károly: Hány magyar él az Egyesült Államokban a XX. század végén? *Hitel*, 1993. augusztus, 39.

rul beszélt.⁶ Hogy e két adat között hol kell, lehet meghúzni a választóvonalat, nem tudjuk, s az egyszerűbbet választva az olvasóra bízunk. Mellettük az észak-amerikai földrészen, Kanadában körülbelül még százezer magyar származású él. Az amerikai kontinens déli részén pedig 100–120 ezer között mozoghat az ott élő magyarok száma. A Nyugat-Európában élőkét mintegy 250 ezer főre becsülik, az Ausztráliában és Új-Zélandon élőkét pedig összesen kb. 70 ezerre.

Ettől némileg eltér az az adatsor, melyet a Magyarok Világszövetsége kiadványában találunk. A kiadvány Kárpát-medence magyarságának számát 13 millió főben adja meg, a többiek száma pedig kontinensenként a térképről leolvasható.⁷

Talán nem érdektelen, hogy egy régebbi kiadvány a Kárpát-medencén kívül élő magyarok számát egymillió-nyolcvanötezer főben állapította meg.⁸ Dávid Zoltán már idézett tanulmányában, Európa országaiban 250 ezer, az amerikai kontinensen 550 ezer, a többi kontinensen pedig összesen 200 ezer magyart talált. De itt be is fejezzük a sort, hiszen ahány szerző, annyi, egymástól jelentősen nem nagyon eltérő adatra lehetünk.⁹

⁷ Lásd: *A világ magyarsága. Történeti áttekintés és címtár*. Amerikai Egyesült Államok című kiadvány hátlapját. Kiadja a Magyarok Világszövetsége Nyugati Régiója. Fellelős kiadó: Papp László.

⁸ Szántó Miklós: *Magyarok Amerikában*. Gondolat Könyvkiadó, 1984.

⁹ Lásd: Nagy Iván: A magyarság világstatisztikája, In: *Jancsó Benedek emlékkönyv*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1931. Budapest 360–390.; Kovács Imre Kolonto; Szabó A. Ferenc i. m.; Szántó Miklós: *Magyarok a nagyvilágban*. Kossuth Könyvkiadó, 1970., 167–169.